

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Заступник керівника

(проректор з науково-педагогічної роботи)

М.В. Афанасьєв М.В. Афанасьєв

Економіка знань та інноваційна інфраструктура

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань	07 Управління та адміністрування
Спеціальність	073 Менеджмент
Освітній рівень	перший (бакалаврський)
Освітня програма	Менеджмент інноваційної діяльності

Вид дисципліни	базова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська

Завідувач кафедри менеджменту,
логістики та економіки

Ястремська О.М.

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри менеджменту, логістики та економіки
Протокол № 1 від 21.08.2019 р.

Розробники:

Томах В. В., к.н., доц. кафедри менеджменту, логістики та економіки

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

1. Вступ

Анотація навчальної дисципліни: вивчення дисципліни передбачає теоретичну та практичну підготовку студентів до вирішення конкретних завдань з управління знаннями на підприємстві, розбудови та використання об'єктів інноваційної інфраструктури в умовах економіки знань та надає можливість засвоєння фундаментальних знань з теоретичних основ управління знаннями, організації процесу управління знаннями та вивчення впливу розвитку інноваційної інфраструктури на розвиток підприємства.

Предметом навчальної дисципліни є сутність економіки знань і методи управління знаннями, сутність інноваційної інфраструктури та методи її розвитку.

Для досягнення мети поставлені такі основні завдання:

оволодіння знаннями щодо особливостей діяльності та розвитку підприємств в умовах економіки знань, особливостей становлення та розвитку інноваційної інфраструктури та навичками у забезпеченні конкурентоспроможності підприємств (мікрорівень) та регіонів (макрорівень) у сучасних умовах розвитку національної економіки.

ознайомлення студентів з теоретичними та методологічними основами управлінні знаннями;

використання системного підходу щодо організації системи управління знаннями на підприємстві;

засвоєння основ організації процесу управління знаннями на підприємстві;

придбання теоретичних знань і практичних навичок щодо можливостей використання об'єктів інноваційної інфраструктури.

Мета навчальної дисципліни: набуття системних знань з теоретичних засад та організаційно-методичних основ забезпечення конкурентоспроможності та розвитку, забезпечення інноваційною інфраструктурою підприємств (мікрорівень), регіонів (макро-рівень) в умовах сучасного світового розвитку економіки знань.

Курс	2	
Семестр	1	
Кількість кредитів ECTS	4	
Аудиторні навчальні заняття	лекції	30
	семінарські, практичні	30
Самостійна робота		60
Форма підсумкового контролю	залік	

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Попередні дисципліни	Наступні дисципліни
«Політологія»	"Інноваційна економіка",
«Економічна теорія»	"Методи діагностики та прогнозування розвитку підприємства"
«Соціологія»,	"Аналіз підприємницької діяльності"
«Менеджмент»	"Управління інноваціями",
«Економічна інформатика»	"Стратегічне управління"

2. Компетентності та результати навчання за дисципліною:

Компетентності	Результати навчання
Здатність до визначенні особливостей, тенденцій і перспектив розвитку ЕЗ в окремих країнах	Знання сутності економіки знань, джерел знань, їхньої класифікації та визначення технологічних укладів. Знання особливостей становлення економіки знань у розвинутих країнах та тих, що розвиваються Вміння визначення етапу становлення економіки знань в країнах, визначення перспектив подальшого розвитку. Вміння до визначення джерел необхідних знань.
Здатність до розроблення та розвитку системи управління знаннями на підприємстві	Знання процедури розроблення структури управління знаннями на підприємстві Вміння пошуку, визначення, ідентифікації та генерування знань на підприємстві
Здатність до визначення об'єктів інтелектуальної власності на підприємстві та їх оцінки	Знання особливостей об'єктів інтелектуальної власності, методів їх оцінки Вміння здійснення аналізу інтелектуального потенціалу та оцінювання інтелектуальної власності
Здатність аналізувати наявну інноваційну інфраструктуру, обирати ефективних контрагентів серед наявних об'єктів інноваційної інфраструктури	Знання особливостей об'єктів інноваційної інфраструктури Вміння проводити аналіз об'єктів інноваційної інфраструктури та вибору найбільш ефективних контрагентів.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Економіка знань

Тема 1. Теоретичні основи економіки знань

Сутність та категоріальний апарат економіки знань. Визначення та сутність економіки знань як нового напрямку в економічній науці, основні поняття категорії "знання". Функції та класифікація знань. Сутність знань та їхні функції в економіці знань. Знання та інформація. Класифікація та джерела знань.

Роль держави у становленні економіки знань. Технологічні уклади як показник розвитку економіки держави. Індикатори економіки знань, структура витрат і джерел фінансування науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт.

Тема 2. Становлення економіки знань

Загальні характеристики економіки знань розвинутих країн. Економіка знань на прикладі Великої Британії. Еволюція секторів знань у Сполучених Штатах Америки. Нерівномірність розвитку економіки знань у Західній Європі. Досвід форсованого розвитку економіки знань в Ірландії та Фінляндії.

Проблеми переходу до економіки знань країн, що розвиваються. Слабкість внутрішніх основ економіки знань у країнах, що розвиваються. Економіка знань на прикладі Індії. Формування умов для розвитку економіки знань у КНР.

Проблеми становлення економіки знань в Україні. Шанси та проблеми становлення економіки знань в Україні. Формування інститутів економіки знань. Інноваційно-інвестиційна діяльність і науковий потенціал України. Інноваційна

стратегія: напрями, завдання та перспективи для економіки України. Структурні реформи. Розвиток інфор-маційного та гуманітарного сектору.

Тема 3. Основи управління знаннями підприємства

Знання в підсистемі підприємства. Структура капіталу в економіці знань. Компетентність організації. Теорія створення організаційних знань. Трансформація знань. Соціалізація, екстерналізація, комбінація, інтерналізація.

Завдання менеджменту знань на підприємстві. Категорія "управління знаннями", сутність менеджменту знань, завдання, мета менеджменту знань.

Організаційна структура у процесі управління знаннями на підприємстві. Підходи до організації систем управління знаннями в організаціях. Принципи управління знаннями. Організаційні форми управління знаннями. Структура управління знаннями підприємства (організації).

Тема 4. Процес управління знаннями підприємства

Сутність процесу управління знаннями підприємства. Етапи управління знаннями на тактичному та стратегічному рівнях. Механізм управління знаннями. Стратегії ефективного формування та використання знань на підприємстві.

Джерела знань. Методи пошуку та ідентифікація знань. Генерування, здобуття та накопичення знань. Аудит знань, карта знань. Сутність та етапи проведення аудиту знань, розроблення карти знань підприємства, онтологічні моделі подання знань.

Трансферт знань. Використання інформації та знань, етапи життєвого циклу знань, готовність їх до трансферу.

Тема 5. Інформаційні системи в управлінні знаннями

Системи управління знаннями. Сутність систем управління знаннями, вимоги до таких систем, пошук, архітектура, персоніфікація.

Програмні засоби для управління знаннями. Лідери програмних засобів. Технології доступу до інформації. Спільна робота груп і соціально орієнтоване програмне забезпечення. Системи управління контентом.

Веб 2.0 інструменти для роботи зі знаннями.

Тема 6. Корпоративна культура та управління знаннями

Сутність корпоративної культури. Елементи корпоративної культури. Типи корпоративної культури. Формування та навчання команди. Особливості управління корпоративними знаннями. Сутність корпоративних знань, категорії корпоративних знань.

Мотивація персоналу до участі у програмах управління знаннями. Види мотивації, інструменти, роль лідера.

Тема 7. Міжнародний досвід розроблення комплексних програм

Цілі та завдання комплексних науково-технічних програм. Синергетичний ефект у комплексних програмах.

Досвід розвинутих країн у розробленні науково-технічних програм

Порядок фінансування та виконання проектів. Система відбору та фінансування програм. Управління науково-технічною програмою. Ставлення стратегічних цілей програми та методи прийняття рішень в управлінні такою програмою. Економічне оцінювання науково-технічної програми.

Змістовий модуль 2 Інноваційна інфраструктура

Тема 8. Сутність інноваційної інфраструктури

Сутність та категоріальний апарат інноваційної інфраструктури. Визначення та сутність інноваційної інфраструктури, основні поняття категорії "інноваційна інфраструктура". Ознаки та функції інноваційної інфраструктури. Формування інноваційної інфраструктури, її ознаки та складові частини. Підсистеми та завдання інфраструктури інновацій.

Роль держави в розвитку інноваційної інфраструктури. Досвід і завдання розвитку інноваційної інфраструктури. Законодавче забезпечення розвитку інноваційної інфраструктури.

Тема 9. Досвід побудови інноваційної інфраструктури у світі

Моделі національних інноваційних систем. Принципи організації та функціонування інноваційних систем. Базові моделі інноваційного розвитку інноваційних систем: американська, японська, змішана.

Особливості інноваційної інфраструктури окремих країн світу. Інноваційна інфраструктура США, досвід держав Євросоюзу, особливості інноваційної інфраструктури Китаю та Японії, Російської Федерації.

Тема 10. Особливості створення та діяльності бізнес-інкубаторів, стартапів

Сутність та функції бізнес-інкубаторів. Компанії-клієнти та орендатори бізнес-інкубатора (Tena Clients). Партнер інкубатора (Incubator associate business). Політика щодо компаній-клієнтів інкубатора. Послуги бізнес-інкубатора. Роль бізнес-інкубатора в життєвому циклі підприємства. Типологія бізнес-інкубаторів.

Світовий досвід створення та діяльності бізнес-інкубаторів. Досвід розвитку бізнес-інкубаторів у світі. Особливості їхнього становлення в Україні. Проблеми діяльності бізнес-інкубаторів в Україні

Законодавче забезпечення діяльності бізнес-інкубаторів в Україні.

Сутність стартапів, особливості діяльності. Поняття, завдання, види стартапів. Особливості організації стартапів. Стартапи-лідери.

Тема 11. Сутність інститутів підтримки прикладних інновацій, технологічних парків і міст високих технологій (Hi-tech city)

Сутність інститутів підтримки прикладних інновацій. Масштаби діяльності та ступінь впливу на сферу інновацій. Основні завдання діяльності державних та квазідержавних інститутів підтримки прикладних інновацій. Інструменти державних інститутів підтримки прикладних інновацій: фінансові, адміністративні. Організаційна структура інститутів підтримки прикладних інновацій. Типологія організацій, що здійснюють під-тримку прикладних інновацій.

Цілі створення та основні завдання діяльності технопарків. Сутність і функції технологічного парку як об'єкта інноваційної інфраструктури, сфери діяльності, умови функціонування. Функції й особливості функціонування технологічних парків у транзитивній економіці. Європейський та американський досвід діяльності технопарків. Міжнародна асоціація технопарків. Головні критерії успіху технопарків. Причини та цілі створення технопарків і парків високих технологій. Участь держави в роботі технопарку: стимули й контроль за діяльністю, головні стимули для створення наукових парків.

Мета та передумови створення місць високих технологій. Hi-tech мегаполіс. Економічне обґрунтування Hi-tech city. Школа майбутнього Hi-tech city. Екологічна парадигма Hi-tech city. Якість життя Hi-tech city. Духовна парадигма Hi-tech city. Маркетингове забезпечення Hi-tech city. Hi-tech енергетика.

Тема 12. Центри трансферу технологій

Сутність трансферу технологій. Сутність та типологія трансферу технологій. Внутрішній трансфер, квазивнутрішній трансфер, зовнішній трансфер.

Створення умов для розвитку трансферу технологій. Створення умов для просування наукомістких, інноваційних продуктів як на внутрішній, так і зовнішній ринки. Процес продажу технології та ноу-хау як із технічної, так і з комерційної точки зору. Порядок передавання патентів на винахід, патентне ліцензування, торгівля безпатентними винаходами, передавання технологічної документації, ноу-хау тощо. Інжиніринг, наукові дослідження та розроблення під час обміну вченими та експертами, проведення різними фірмами спільних досліджень, організація спільного виробництва, спільного підприємства.

Проблеми трансферу технологій в Україні. Визначення проблем трансферу технологій в Україні.

Тема 13. Фінансова інфраструктура інноваційної діяльності

Сутність фінансової інфраструктури. Структура фінансової інфраструктури, особливості.

Державне фінансування інновацій. Механізми, форми, умови. Гранти, конкурси. Непрямі форми фінансової підтримки.

Особливості застосування венчурного капіталу. Сутність венчурного капіталу. Особливості венчурного підприємництва. Джерела капіталу венчурних фондів. Організаційна структура венчурних інститутів. Стадії інвестування венчурного капіталу. Форми державних інструментів, що використовують для стимулювання венчурного інвестування.

Світовий досвід розвитку венчурного капіталу. Загальні особливості та тенденції розвитку венчурного інвестування у США. Венчурна діяльність у Європі. Британська асоціація венчурного капіталу (BVCA). Європейська асоціація венчурного капіталу (EVCA). Російська асоціація венчурного інвестування (РАВІ).

Тема 14. Особливості становлення інноваційної інфраструктури України

Законодавче забезпечення розвитку інноваційної інфраструктури України. Інноваційна активність підприємств України. Об'єкти інноваційної інфраструктури в Україні. Законодавче забезпечення розвитку інноваційної інфраструктури.

Проблеми становлення інноваційної інфраструктури України. Інноваційна інфраструктура регіонів України. Пріоритетні напрями розвитку інноваційної інфраструктури України.

4. Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни «Економіка знань та інноваційна інфраструктура» передбачають лекційні, семінарські та практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних та семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 100 балів; мінімальна сума – 60 балів);

модульний контроль, що здійснюють з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль, має на меті інтегроване оцінювання результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

підсумковий/семестровий контроль, що проводять у формі заліку, відповідно до графіка навчального процесу.

Поточний контроль з навчальної дисципліни «Економіка знань та інноваційна інфраструктура» здійснюють у таких формах:

активна робота на лекційних заняттях;

активна участь у виконанні практичних завдань;

активна участь у дискусії та презентації матеріалу на семінарських заняттях;

проведення поточної контрольної роботи (тестування);

проведення письмової контрольної роботи.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів. Оцінювання знань студента під час семінарських та практичних занять проводиться за рядом критеріїв. А саме: розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються; ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни; ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються; вміння розв'язання задач; логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки; здатність проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань; вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору, позиції на певне проблемне питання; застосування аналітичних підходів; якість і чіткість викладення міркувань; логіка, структуризація та обґрунтованість висновків щодо конкретної проблеми; самостійність виконання роботи; грамотність подачі матеріалу; використання методів порівняння, узагальнення понять та явищ; оформлення роботи.

Оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів здійснюється за загальними критеріями, якими є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на практичних та семінарських заняттях.

Модульний контроль із цієї навчальної дисципліни проводять у формі колоквиуму. Колоквиум – це форма перевірки й оцінювання знань студентів у системі освіти у вищих навчальних закладах. Проводять як проміжний міні-екзамен з ініціативи викладача.

Максимально можливий бал за конкретне завдання ставлять за умови відповідності завдання студента або його усної відповіді всім зазначеним критеріям. Відсутність тієї або іншої складової частини зменшує кількість балів. Під час оцінювання завдань увагу також приділяють якості, самостійності та своєчасності здавання виконаних завдань викладачу, згідно із графіком навчального процесу. Якщо якусь із вимог не буде виконано, то бали буде знижено.

Поточний тестовий контроль (поточна контрольна робота) здійснюють два рази на семестр. Тест містить запитання одиничного та множинного вибору щодо перевірки знань основних категорій навчальної дисципліни.

Письмову контрольну роботу (за результатами модуля) проводять два рази на семестр, вона містить теоретичні та практичні завдання різного рівня складності, відповідно до тем змістового модуля. Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60.

Розподіл балів за тижнями

Теми змістового модуля			Лекційні	Практичні заняття	Презентація	Завдання за темами	Тестування	Письмова контрольна	Колоквіум	Усього
Змістовий модуль 1.	Тема 1	1 тиждень	0,5	0,5						1
	Тема 2	2 тиждень	0,5	0,5						1
	Тема 3	3 тиждень	0,5	0,5	7	6				14
	Тема 4	4 тиждень	0,5	0,5						1
	Тема 5	5 тиждень	0,5	0,5		6		5		12
	Тема 6	6 тиждень	0,5	0,5						1
	Тема 7	7 тиждень	0,5	0,5		6			12	19
Змістовий модуль 2.	Тема 8	8 тиждень	0,5	0,5						1
	Тема 9	9 тиждень	0,5	0,5		6				7
	Тема 10	10 тиждень	0,5	0,5						1
	Тема 11	11 тиждень	0,5	0,5		6				7
	Тема 12	12 тиждень	0,5	0,5				6		7
	Тема 13	13 тиждень	0,5	0,5	7					8
	Тема 14	14 тиждень	0,5	0,5		6				7
	Тема 15	15 тиждень	0,5	0,5					12	13
Усього			7,5	7,5	14	36		11	24	100

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано
1 – 34	F		

5. Рекомендована література

Основна:

1. Інноваційна Україна 2020 : національна доповідь / за заг. ред. В.М. Гейця та ін. ; НАН України. – К., 2015. – 336 с
2. Концептуальні засади становлення інноваційного суспільства в Україні : монографія / кол. авт.: Г. П. Клімова, С. М. Іванов, Л. С. Шевченко та ін. ; за ред. Ю. Є. Атаманової, Г. П. Клімової. – Х. : Право, 2015. – 450 с.
3. Краус Н. М. Інноваційна економіка в глобалізованому світі: інституціональний базис формування та траєкторія розвитку: монографія. – Київ: Аграр Медіа Груп, 2019. – 492 с.
4. Томах В. В. Економіка знань : конспект лекцій / В. В. Томах. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2011. – 116 с.

Додаткова:

5. Dalkir K. Knowledge management in theory and practice / K. Dalkir. – London : Massachusetts Institute of Technology, 2011. – 486 p.
6. Белова, Л. Г. Интеллектуальные активы и управление знаниями / Л. Г. Белова // Экономика знаний: коллективная монография. – М. : ИНФРА-М, 2008. – С. 96–151.
7. Інноваційна інфраструктура України: стан та аналіз умов розвитку: збірник тез наукових робіт учасників Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 20-21 листопада 2015 р.) / ГО «Центр економічних досліджень та розвитку». - О. : ЦЕДР, 2015. - 144 с.
8. Інформаційні системи в економіці : навчальний посібник / Пономаренко В.С., Золотарьова І.О., Бутова Р.К. та ін. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2011. – 176с.
9. Кивлюк О. П. Економіка знань як інтелектуальний ресурс теорії управління знаннями / О. П. Кивлюк, А. В. Сакун // Науковий вісник Полісся. – 2017. – Т. 1. – №2(10). – С. 83-89
10. Крушніцька Г.Б. Генеза концепції людського капіталу в постіндустріальному суспільстві / Г.Б. Крушніцька // Бізнесінформ. – 2014. - № 5. – С. 25 – 30.
11. Лук'яненко Д. Імплементція парадигми економіки знань у стратегії національного економічного розвитку / Д. Лук'яненко, О.Лук'яненко, О.Дорошенко // Міжнародна економічна політика. – 2013. – № 2.

12. Методичні рекомендації до лабораторних завдань та самостійної роботи з навчальної дисципліни "Економіка знань та інноваційна інфраструктура" для студентів напряму підготовки 6.030601 "Менеджмент" денної форми навчання / уклад. В. В. Томах. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – 63 с. (Укр. мов.)
13. Нонака И. Компания – создатель знания. Зарождение и развитие инноваций в японских фирмах / И. Нонака, Х. Такеучи ; [пер. с англ. А. Трактинского]. – М. : ЗАО "Олимп-Бизнес", 2011. – 384 с.
14. Сахненко О.І. Економіка знань та заходи державної підтримки / О.І. Сахненко // Молодий вчений. – 2014. - № 6. – С.28-31.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

15. Официальный сайт бизнес-инкубатора Славутича. – Режим доступа : <http://slavutich.kiev.ua/~business/>.
16. Офіційний сайт ВРУ. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua.
17. Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків : Закон України № 991-XIV від 16.07.1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : // zakon1.rada.gov.ua.
18. Про схвалення Концепції Державної цільової економічної програми розвитку інноваційної інфраструктури на 2017-2021 роки". – Режим доступа : http://corp.unichек.com/library/viewer/web_source/543878464#
19. Сенин А. Критерии успеха деятельности исследовательских парков. Роль научных и технологических парков в развитии наукоемких фирм [Электронный ресурс] / А. Сенин // Сайт "Технопарки, экономика, бизнес". – Режим доступа : <http://technopark.al.ru/tpark>.
20. Современный инновационные структуры и коммерциализация науки [Электронный ресурс] / под ред. А. А. Мазура // Сайт Технопарки ИЕС им. Е. Патона". – Режим доступа : <http://tp.paton.kiev.ua/about/publis/publis04.php>.
21. Сошникова Е. А. Бизнес-инкубирование в промышленной сфере (бизнес-инкубаторы и крупные промышленные предприятия) [Электронный ресурс] / Е. А. Сошникова // Информационно-аналитический журнал "Бизнес предложения". – Режим доступа : <http://www.smb-support.org/bp/arhiv/7/stat13.htm>.
22. Статистика України : науковий журнал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.
23. Статистична звітність емітентів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.smida.gov.ua/db/emitent.
24. Экономика и управление на предприятиях : научно-образова-тельный портал. – Режим доступа : www.eup.ru